

Zamlar Enerjide Zorunlu Tasarrufa Zorluyor...

TASARRUFA DEĞİL VERİMLİ KULLANIMA YÖNELMELİYİZ

Her yıl Ocak ayının ikinci haftası, konuya ilişkin farkındalık oluşturmak için Enerji Tasarrufu Haftası olarak kutlanıyor. Öncelikle “tasarrufu” önemli bir kavram olmakla birlikte; söz konusu enerji olunca “verimlilik” kavramına vurgu yapmayı tercih ediyoruz. Enerjiyi verimli kullanmak bir yana bu dönemde artan faturalarla özellikle dar gelirli aileler için enerjiye erişimi zorlaştıran, zorunlu bir tasarruf dönemini yaşadığını da vurgulamak gerekir.

Enerji verimliliği, binalarda yaşam standardı ve hizmet kalitesinin, endüstriyel işletmelerde ise üretim kalitesi ve miktarının düşüşüne yol açmadan, birim veya ürün miktarı başına enerji tüketiminin azaltılmasıdır. Örneğin buzdolabı kullanımından vazgeçmek “tasarruf” sayılabilirken, buzdolabı satın alırken enerji verimliliği etiketi A ve A+ gibi daha üst seviyelerdeki elektrik aletlerini tercih etmek ise “verimlilik” kapsamındadır. Ülkemizde enerjinin tam anlamıyla verimli kullanıldığından söz edilemez. Eski verimsiz elektrikli ev aletlerinin ilk alım maliyeti yüksek olduğundan, verimli cihazlarla değişimde oldukça sınırlı kalmaktadır. Geçmişte birçok ülkede verimsiz ancak halen çalışan ev aletlerinin değişimi için hükümetler tarafından vergi indirimlerini de içeren ciddi kampanyalar düzenlendi. Ülkemizde ise bu değişim yurttaşların tercihine bırakılmış durumda. Ülkemizde asıl verimlilik sağlanabilecek alan sanayi üretimi olarak ön plana çıkıyor.

Enerji verimliliği politikaları, bir taraftan ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma hedeflerinin sürdürülebilirliği ile doğrudan ilişkili olması diğer taraftan ise toplam sera gazı salımlarının azaltılmasında oynadığı kilit rol nedeniyle, hassasiyetle ele alınması

gereken alanların başında gelmektedir. Enerji verimliliği, enerji arz güvenliğinin sağlanması, dışa bağımlılık risklerinin azaltılması, çevrenin korunması ve iklim değişikliğine karşı mücadelenin en önemli bileşenlerinden biridir. Aslında “enerji verimliliği” denildiğinde tüm dünya konuyu “enerji yoğunluğu” kavramı etrafında tartışıyor. Neo-liberal ekonomi politikalarının etkisiyle ülkemizde enerji tüketimi yüksek, katma değeri düşük, demir-çelik, çimento gibi ağır sanayi kollarına yatırım yapılırken, yüksek teknoloji içeren alanlardaki geri kalmışlığımız, ülkemizin “enerji yoğunluğu” artırmaktadır. “Enerji yoğunluğu” Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) başına tüketilen birincil enerji miktarını temsil eden ve tüm dünyada kullanılan bir göstergedir. Kirliliği enerji canavarı sanayi alanlarına yönelim terk edilmesiyle birlikte, mevcut tüm sanayi kuruluşlarında alınabilecek verimlilik yatırımlarıyla, enerji tasarrufu sağlanabilir. Ne yazık ki, bu dönemde artan enerji ve diğer girdi maliyetleri, sürekli olarak işçilik maliyetlerinin baskılanmasıyla dengelenmeye çalışılmaktadır. Toplumun tümünden yoksullaştıran, çalışan kesimlere yeni yük yaratarak çözülmeye çalışılan krizden çıkışın yolu; ülke sanayisinin yeniden yapılandırılarak, çevre ve doğu dostu üretim tekniklerine ve yüksek

teknoloji üretimine yönelmemizdir. Bir ton çeliğin bir mikro işlemci etmediği günümüzde enerjimizi kadar yetiştirmiş insan gücümüzü mühendislerimizi de verimli kullanmak geleceğimiz açısından hayati önemdedir.

Zamlar Konfordan Vazgeçmeye Zorluyor

Salgın döneminde konutlardaki elektrik tüketim artarken, işyerlerinde özellikle ticarethanelerdeki tüketim düştü. Evde daha çok vakit geçirmek zorunda kalan kesimlerin elektrik faturalarında tüketim artışından kaynaklı olarak da bir yükselme oldu. Salgın sürecinin başında durumu ön görerek Elektrik Mühendisleri Odası olarak, konutlarda indirim talep etmiştik. Ancak kamunu şirketi EÜAŞ'ın toptan fiyatlarında indirim yapmasına rağmen abonelere yansıyan indirim yapılmadı. Tam tersine 1 Ocak 2021'den geçerli olmak üzere 6.2 oranında yeni bir zam daha yapılmış oldu. Böylece geçtiğimiz yıl boyunca gerçekleştirilen zamlarla toplamda elektrik enerjisi konutlarda yüzde 12.3 oranında zamlanmış oldu. Asgari yaşam standartları için 4 kişilik bir ailenin kullanacağı düşünülen 230 kWh'lık enerjinin konut faturasına yansımaları ise 183.4 TL'ye yükseldi. Salgın nedeniyle tüketimi artan hanelerde aylık faturaların 200 TL'ye aştığını söyle-

yebiliriz. Geçtiğimiz 1 yıllık zaman diliminde elektrik faturasını oluşturan bileşenlerinden biri olan dağıtım bedelinin, fatura toplamına oranı yüzde 22.3'den yüzde 30.9'a yükseldi. Asıl fatura bileşeni enerji bedeli payı ise bu dönemde yüzde 50 düzeyine düştü. Geriye kalan miktarı dağıtım bedeli ve fon ve vergiler oluşturuyor. Vatandaşın indirim yapılması için yaptığımız çağrı hayata geçmezken, kamunun toptancı şirketine indirim yaptırılarak, salgın döneminde özel elektrik dağıtım şirketlerinin desteklenmesinin tercih edildiğini vurgulamamız gerekir. Bu tablo yurttaşları, özellikle hanelerde elektrik enerjisi kullanımından vazgeçmeye zorlamaktadır. Faturalarını ödemekte zorlanan yurttaşlar, mümkün olduğunca az enerji tüketerek, az konforla hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadırlar. Enerjiye erişim bugün temel insan haklarından biri olarak değerlendirilmektedir. Salgın döneminde işini, gelirini kaybetmiş, zorunlu izne gönderilmiş veya kısa çalışma ödeneğiyle geçinmek zorunda kalan aileler için enerji faturaları büyük bir yüke dönüşmüştür. Elektrik dağıtım şirketlerine faturalar üzerinden sağlanan destek, artık dar gelirli yurttaşlara aktarılmalıdır.

Kaynak Bağımlılığı, Teknoloji Bağımlılığına Evriliyor

Birincil enerji kaynaklarındaki yüksek oranlı dışa bağımlılık, pahalılığında da ana unsurlarından birini oluşturmaktadır. Petrol, doğalgaz, kömür gibi ithal birincil kaynaklarının tüketimdeki payının düşürülmesi, cari açığın azaltılması anlamında da hayati önemdedir. Bu nedenle özellikle elektrik enerjisi üretiminde yerli ve yenilenebilir kaynaklara yönelmesi bir tercihten öte zorunluluktur. Yenilenebilir enerji alanında kentimiz İzmir, özellikle rüzgarda çok yüksek bir potansiyele sahiptir.

Değerlendirilmesini beklediğimiz bu yüksek potansiyel, doğru yatırım tercihleriyle dışa bağımlılığımızı önemli oranda düşürecektir. Son yıllarda özellikle sanayi kuruluşlarının çatılarına güneş enerjisi santralleri kurduklarına şahit oluyoruz. Artan enerji maliyetlerinin bir kısmını kendi elektriğini üreterek düşürmeye çalışmaktadırlar. Yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaşması adına sevindirici olmakla birlikte, sanayi kuruluşları başta elektrik motorları olmak üzere üretimde kullandıkları tüm elektrikli aletlerin verimli hale getirmelidir. Hangi kaynaktan elde edersek edelim, enerjiyi mutlaka verimli kullanmalıyız.

Önümüzdeki 50 yıl yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının arttığı, fosil kaynaklarının önemimin azaldığı bir dönem olacaktır. Ülkemizde ne yazık ki, yenilenebilir kaynaklara ilişkin hemen hemen tüm üretim ekipmanlarını ithal etmektedir. Ülkemizin kaynak bakımından bağımlılığını kırmaya çalışırken, "teknoloji bağımlılığı" tuzağına da düşmeden yerli çözümlerin geliştirilmesi gerekir. Konuya ilişkin Ar-Ge ve inovasyon içeren yerli teknoloji geliştirilmesi çalışmalarını koordine edecek bir yapılanma kurulmalıdır.

Konutlarda Enerji Verimliliği İçin Öneriler

Dar gelirli ailelerin zorunlu olarak uyguladıkları tasarruf önlemleri yerine, az da olsa elektrik faturalarını düşürecek, alınabilecek basit verimlilik önemlerinin hatırlatmak isteriz. Evlerde elektrik faturalarını düşürmek için kısıtlı olanaklar bulunmakla birlikte özellikle makine seçimlerini doğru yapmak önemli fark yaratacaktır. Salgın döneminde daha uzun saatler evler olduğumuzu göz önüne alarak, verimli kullanıma daha fazla dikkat etmeliyiz. Ev içi elektrik tüketimi paylarına bakıldığında, ilk sırayı yüzde 30,4 payla buzdolabı alıyor.

Buzdolabını yüzde 28,6'yla aydınlatma takip ederken, sıralamada yüzde 10,4'le elektrikli fırınlar üçüncü sırada yer alıyor. Televizyon ailenin elektrik tüketiminde yüzde 9,8, çamaşır makinesi yüzde 6,5, bulaşık makinesi yüzde 5,6, ütü yüzde 4,3, elektrikli süpürge yüzde 2,4, saç kurutma makinesi yüzde 1,9 paya sahip bulunuyor.

Öncelikle yeni elektrikli alet ve cihaz alımında enerji verimliliğinin mutlaka göz önünde bulundurulması gerekiyor. Enerji verimliliği seviyesi yönetmeliklere uygun olarak belirlenmiş olan bir cihazın ilk alım maliyeti diğerlerine göre biraz daha yüksek olmakla birlikte cihazın 10-15 yıllık kullanım ömrü boyunca sağlayacağı enerji tasarrufu ödenecek parayı geri kazandırması mümkün. Bunun için cihaz alırken "A" ve "A+" işaretli verimliliği yüksek olanların tercih edilmesi gerekiyor. Yüksek verimli ve çok düşük verimli cihazlar arasında yüzde 60'ın üzerinde enerji tüketim farkı bulunuyor.

Evlerde aydınlatma için kullanılan 75 vatlık akkor flamanlı lamba yerine, 15 vatlık bir tasarruflu lamba kullanarak, aynı aydınlatma kalitesi yüzde 80 daha az enerji tüketilerek elde edilebiliyor. Aydınlatmada mümkün olduğunca gün ışığından faydalanmak gerekiyor. Sık sık girip çıkılan yerlerde ışıkların açık kalmasını önlemek için sensör lambaların kullanılması ciddi enerji tasarrufuna olanak veriyor.

Buzdolabı Seçimine Dikkat

Aile içi enerji tüketiminde ciddi paya sahip olan buzdolaplarının enerji tüketimini azaltmak için dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ihtiyaca uygun büyüklükte buzdolabı seçimiyle başlıyor. İhtiyaçtan daha büyük bir buzdolabının satın alınması ilk satın alma bedelinin yüksek olmasının yanı sıra her ay elektrik faturasının da büyümesine neden oluyor.

Buzdolaplarının kalorifer peteği, fırın gibi ısı yayan diğer ev aletlerine yakın olması, enerji tüketimi artırıyor. Buzdolabına koyulan sulu yiyeceklerin üstünü açık olması artan nem nedeniyle buzdolabının daha fazla çalışmasına yol açıyor. Buzdolabına sıcak yiyecek ya da kap da koyulmaması gerekiyor. Dolabın kapısının sık sık açılması da fazla enerji tüketimine neden olan bir diğer unsur oluşturuyor.

Enerji verimlilik sınıfı A olan bir buzdolabı, D sınıfı buzdolabına göre yüzde 45, G sınıfı buzdolabına göre yüzde 56 tasarruf sağlıyor. Buzdolabı satın alırken ürünün fiyatı yanında enerji sınıfına dikkat edilmesi durumunda ortama yüzde 50 tasarruf etmek mümkün. Kullanım sırasında da dikkatli davranılırsa, evlerde en çok çalışan alet olan buzdolaplarından sağlanacak tasarruf yüzde 60'a çıkarılabiliyor. Böylece ortalama aylık 70 kilovatsaat olan buzdolabı enerji tüketimi 28 kilovatsaate düşürülebiliyor.

Yemek Pişirirken Dikkat Edilecekler

İster elektrik enerjisi, ister gaz kullanılsın, ocaklarda yemek pişirmek, fırında yemek pişirmekten daha ekonomik sonuçlar veriyor. Büyük bir fırını yarı kapasiteyle kullanmak yerine, küçük bir fırının tam kapasiteyle kullanmak elektrik faturalarının azalmasını sağlıyor. Çok gerekli değilse ön ısıtma yapılmaması, yapılsa bile bu sürenin 10 dakikayı geçmemesi gerekiyor. Aynı anda birden fazla yiyecek pişirilmesi de enerji tasarrufu sağlıyor. Fırın kapağının her açılışında yüzde 20 ısı kaybı olması nedeniyle, kapağın pişme süresinin sonuna kadar açılmamaya çalışılmasına dikkat etmek gerekiyor. Elektrikli sıcak su ısıtıcıları kullanırken, ihtiyaç olan miktar kadar su ısıtmak, klasik yerine mikrodalga fırın tercih etmek de elektrik tüketiminin azalmasına katkıda bulunuyor.

Kumandadan Değil Düğmeden Kapat

Evlerde bulunan televizyon, uydu alıcısı, bilgisayar gibi elektronik aletler düşük enerji tüketimlerine rağmen, sık kullanıldıkları için toplam tüketim içinde önemli bir yer tutuyor. Özellikle televizyonlar gün içinde uzun süre çalıştırıldıkları için ciddi bir tüketime neden oluyor. Televizyon ve benzeri cihazların kullanılmadıkları dönemde mutlaka üzerlerindeki düğmeden kapatılması gerekiyor.

Büyük Değil, İhtiyaca Uygun Makine

Çamaşır makinesi satın alırken mutlaka ihtiyaca uygun bir ürün tercihi yapılması gerekiyor. Örneğin piyasaya yeni çıkan 10 kilogram kapasiteli makinelerin enerji tüketimleri A sınıfı olsa bile birkaç kişilik küçük aileler için uygun özellik taşıyor. Çamaşır makinelerini her zaman tam kapasite çalıştırılması, az miktarda çamaşır koyulduğunda su ve elektrik tasarruflu programları seçilmesi, zorunlu değilse düşük ısılarda yıkama yapılması ciddi oranda tasarruf sağlıyor. Çamaşır tipini ve kirlilik derecesini de gözetenerek mümkün olan en kısa yıkama programı tercih etmek gerekiyor. Enerji tüketimi A sınıfı olan çamaşır makinesi, D sınıfı bir çamaşır makinesinden yaklaşık yüzde 30, G sınıfı bir çamaşır makinesinden yaklaşık yüzde 52 daha az enerji tüketiyor.

Bulaşık Makinelerinde 50 Derece Yeterli

Bulaşık makinesi seçiminde de kapasitesi, kaplayacağı alan gibi faktörlerin yanı sıra enerji tüketim değerlerinin göz önüne bulundurulması gerekiyor. Yıkama için çoğu zaman 50 derece su sıcaklığı yeterli oluyor. Daha yüksek sıcaklıkların seçilmesi daha fazla enerji tüketimine yol açıyor. Makinelerin kapasite dolmadan çalıştırılması da enerji tüketimini artırıyor. Enerji verimi yüksek A sınıfı bulaşık makinesi, D sınıfı bulaşık makinesine göre yüzde 32, G sınıfına göre yüzde

48 tasarruf sağlıyor. Enerji sınıfı A olan bulaşık makinelerinin tercih edilmesi ve doğru kullanım ile yaklaşık yüzde 35 tasarruf yapılabiliyor. Bu tasarrufla bulaşık makinesinin tüketileceği aylık ortalama 13 kilovatsaat enerji yerine 8,45 kilovatsaate çekilebiliyor.

Ütüde Buhar, Süpürgede Emiş Gücü Önemli

Ütüler evlerdeki enerji tüketim kapasitesi en yüksek cihazlardan birini oluşturuyor. Çamaşırın nemli olarak ütülenmesi, buharlı ve termostatlı ütülerin tercih edilmesi verimlilik açısından önemli faktörler arasında yer alıyor. Ütülemenin, ütüü tekrar ısıtmak gerekmeyecek şekilde bir defada yapılması, ütüleme işinin bitimine yakın ütüü prizden çekip, son parçaları mevcut ısıyla tamamlanması yoluyla elektrik tüketimi azaltılabiliyor. Ütü alırken gücü düşük, buhar kapasitesi yüksek olanları seçmenin en az yüzde 10 tüketim düşüşü sağlayacağı öngörülüyor. Elektrikli süpürgelerin gücü ile emiş gücü her zaman doğru orantılı olmayabiliyor. Yüksek güçte elektrik süpürgesi seçimi her zaman yüksek emiş gücü sağlamıyor. Satın alınacak elektrik süpürgesinin seçimi için ürün kıyaslaması yaparken ürünlerin güçlerinin yanı sıra emiş güçlerini de kıyaslamak gerekiyor. Elektrikli süpürgelerin toz torbaları ve filtreleri sık sık değiştirilmesi de önemli bir faktör oluşturuyor. Emiş gücünün zayıflaması daha fazla enerji tüketimine neden oluyor. Ürün seçiminde ve kullanımında dikkat edilmesi durumunda enerji tüketimi yüzde 10 kadar düşürülebilir. Ortalama olarak bir saç kurutma makinesinin 10 dakika çalışması, 60 wattlık bir lambanın 3 saat yanmasına eşdeğer elektrik tüketiyor. Saçların havluyla kurutulur kurutma süresinin aza indirilmesi enerji tüketimini de düşürecektir.